

૪૫) જ્યારે ઈદુલ ફિતરની નમાઝની ફારેગ થઈને પાછા જતા ત્યારે અને જુમ્આના દિવસે પણ આ દુઆ પઢતા હતા.

બિસ્મિલ્લાહિર રહમાનિર રહીમ

અય અલ્લાહ ! કે તું એવા માણસ ઉપર રહમ કરે છે કે જેના ઉપર બંદાઓ રહમ કરતા નથી. અય અલ્લાહ ! તું કે જે એવા (ગુનેગાર)ને કબૂલ કરે છે કે જેને જમીનનો કોઈ ટુકડો (તેના ગુનાઓના કારણે) કબૂલ નથી કરતો. અય તે અલ્લાહ કે જે પોતાની પાસે હાજત માગનારને તુરંત સમજતો નથી. અય તે અલ્લાહ કે જે આજીજીપૂર્વક રડનારાઓને અસફળ બનાવીને પાછો જવા દેતો નથી. અય તે અલ્લાહ કે જે નિરર્થક ગર્વ કરનારાઓનો તિરસ્કાર નથી કરતો. અય તે અલ્લાહ કે જે નાનામાં નાની ભેટને પણ પસંદગીની નજરોથી જુએ છે અને જે તેના મામૂલીમાં મામૂલી અલમ બજાવી લાવવામાં આવ્યો હોય તેનો પણ બદલો આપે છે. અય તે અલ્લાહ કે જે તેનાથી નજીક હોય તે તેનાથી નજીક થઈ જાય છે. અય તે અલ્લાહ કે તેનાથી વિમુખ થઈ જાય તેને (પણ) પોતાની તરફ બોલાવે છે અને તે કે જે નેઅમતોને બદલતો નથી કે ન તો સજા કરવામાં ઉતાવળ કરે છે. અય તે અલ્લાહ કે જે નેકીના નાનકડા છોડને પણ ફળ આપે છે જેથી તેને વધારી દે અને ગુનાહોથી દરગુઝર કરે છે જેથી તેને લુપ્ત કરી દે. ઉમેદો તારી કૃપાની સરહદને સ્પર્શ કરે તે પહેલાં સફળ થઈને પાછી આવી જાય અને તીવ્ર ઈચ્છા અને અભિલાષાના સમુદ્રો તારી કૃપાના ફેઝથી છલકાઈ ઊઠે અને સિફતો (ગુણો) તારી ઝાતની શ્રેષ્ઠતાની મંઝિલ સુધી પહોંચતાં (પહેલાં) વેરણછેરણ થઈને વેરવિખેર થઈ ગઈ એટલા માટે કે તારી ઉચ્ચતમ ઊંચાઈ કે જે દરેક ઊંચા મીનારા કરતાં પણ વધારે ઊંચી છે અને સૌથી શ્રેષ્ઠ મહાનતા કે જે દરેક મહાનતાથી ઉચ્ચતર છે તે તારા માટે ખાસ છે. દરેક શ્રેષ્ઠ વ્યક્તિ તારી શ્રેષ્ઠતાની આગળ નાની છે અને દરેક સજ્જન માણસ તારી સજ્જનતાની સરખામણીમાં તુરંત છે.

જેમણે તારા સિવાય બીજાની તરફ મોટું ફેરવ્યું તેઓ બધા નિષ્ફળ થયા. જેમણે

તારા સિવાય બીજાઓની આગળ માગવાની ઈચ્છા કરી તેઓ બધા નુકસાનમાં રહ્યા. જેમણે તારા સિવાય બીજાના ત્યાં મુકામ કર્યો તેઓ નાશ પામ્યા. જેઓ તારા ફઝલને બદલે બીજાઓ પાસે રોઝી અને નેઅમતો મેળવવાના ઈચ્છુક બન્યા તેઓ દુષ્કાળ અને મુસીબતમાં ફસાયા.

તારો દરવાજો ઈચ્છુકો માટે (સદાય) ખુલ્લો છે અને તારી કૃપા અને મહેરબાની યાચકો માટે સર્વસાધારણ છે. તારું ફરિયાદ સાંભળવાનું કાર્ય ફરિયાદ કરનારાઓની નજીક છે. ઉમેદ ધરાવનારાઓ તારાથી વંચિત નથી રહેતા અને ઈચ્છા ધરાવનારાઓ તારી દાનશીલતા અને બક્ષિસ મેળવવાથી નિરાશ થતા નથી અને મગ્ફેરત ચાહવાવાળા ઉપર તારા અઝાબની બદનસીબી નથી ઉતરતી. તારી નેઅમતનો થાળ એમને માટે પણ બચેલો રહે છે કે જેઓ તારી નાફરમાની કરે છે અને તારી સહનશીલતા એ લોકોના પણ આડે આવે છે કે જેઓ તારી સાથે દુશ્મનાવટ રાખે છે. દુર્જનો સાથે નેકી કરવી એ તારું ચલાણ છે અને ઉપદ્રવીઓ ઉપર મહેરબાની કરવી એ તારી પધ્ધતિ છે. એટલે સુધી કે નમ્રતા અને હલીમીએ તેમના (હકની તરફ) રજૂ થવાથી ગાફેલ કરી દીધા અને તેં આપેલી મોહલતે એમને ગુનાહો આચરવાથી રોકી લીધા જો કે તેં તેમની સાથે નમ્રતા એટલા માટે કરી હતી કે તેઓ તારા ફરમાન તરફ પાછા આવી જાય અને મોહલત એટલા માટે આપી હતી કે તેને તારા અધિકાર અને સત્તાની નિત્યતા પર ભરોસો હતો (કે જ્યારે તું ઈચ્છે ત્યારે તેને તારી પકડમાં લઈ શકે છે). હવે જે સદ્ભાગી હતા તેને અસફળ રાખ્યા (તેઓ ખુશનસીબ હોય કે પછી બદનસીબ) બધા જ તારા હુકમ તરફ પાછા આવનાર અને તેમનું પાછા ફરવું તારા કાર્ય સાથે સંકળાયેલું છે તેમની મોહલતની લાંબી મુદતથી તારી દલીલ અને હુજ્જતમાં નિર્બળતા જણાતી નથી (જેમકે એ માણસની દલીલ નિર્બળ બની જાય છે જે પોતાના હકને પ્રાપ્ત કરવા માટે વિલંબ કરે) અને ત્વરિત પકડને જોઈ ન જોઈ કરવાથી તારી હુજ્જત અને સાબિતી બાતિલ નથી ગણાઈ (કે જેથી એવું કહેવાય કે જો તેની પાસે તેમના વિરુદ્ધ દલીલ અને સાબિતી હોય તો એ મોહલત શા માટે આપત

?) તારી હુજ્જત યથાવત છે કે જે બાતિલ થઈ શકતી નથી અને તારી દલીલ મજબૂત છે કે જે નષ્ટ થઈ નથી શકતી. આથી કાયમી નિરાશા અને દુઃખ એ માણસ માટે છે કે જે તારાથી વિમુખ હોય અને નામોશીભરી નામદાની (નપૂંસકતા) એના માટે છે કે જે તારે ત્યાંથી વંચિત રહ્યો અને સૌથી ખરાબ દુર્ભાગ્ય એના માટે છે કે જેણે તારી (દરગુઝરથી) ફરેબ ખાધો. આવો માણસ કેટલે અંશે તારા અઝાબમાં ગોથાં ખાત અને કેટલો લાંબો સમયગાળો તારા અઝાબમાં ભ્રમણ કરતો રહેશે અને તેના છુટકારાની મંઝિલ કેટલી બધી દૂર અને સફળતાપૂર્વક નજીક પ્રાપ્ત કરવાથી કેટલો બધો નિરાશ હશે ? આ તારો ચુકાદો તારા અદ્દલને અનુરૂપ છે, જેમાં તું જરા પણ જુલમ કરતો નથી અને તારો આ હુકમ ઈન્સાફ ઉપર આધારિત છે જેમાં તેના ઉપર અત્યાચાર નથી કરતો એટલા માટે કે તે વારાફરતી દલીલો કાયમ કરી અને સ્વીકારપાત્ર હુજ્જતો પ્રગટ કરી દીધી છે અને પહેલેથી ડરાવવાવાળી વસ્તુઓ દ્વારા પરિચિત કરી દીધા છે અને કૃપા અને મહેરબાનીથી (આખેરતની) લાલચ અપાવી છે અને વિવિધ પ્રકારનાં ઉદાહરણો બયાન કર્યાં છે, મોહલતની મુદત વધારી દીધી છે અને (અઝાબ આપવામાં) વિલંબથી કામ લીધું છે. જો કે તું તાત્કાલિક પકડ ઉપર અધિકાર ધરાવતો હતો અને તેં નરમી અને ઢીલાશથી કામ લીધું છે. એમ છતાં કે તું ઉતાવળ કરવા માટે શક્તિમાન હતો. આ નરમાશ અને આજીજના આધાર પર અને મોહલત આપવાનું કાર્ય કમજોરીના કારણે ન હતું કે ન તો અઝાબમાં વિલંબ કરવો એ કોઈ ગફલત કે અજાણતાનું કારણ હતું કે ન તો ભલાઈ કરવી તે નરમી અને કોમળતાના આધાર પર હતી. પરંતુ આ તો એટલા માટે હતું કે તારી હુજ્જત દરેક પ્રકારથી પૂરી થાય. તારી મહેરબાની વધારે સંપૂર્ણ, તારો ઉપકાર વિપુલ અને તારી નેઅમત વધારે પૂર્ણ બને.

આ બધી વસ્તુઓ હતી અને રહેશે. આ બધું એટલા માટે કે તું હંમેશાંથી છે અને હંમેશાં રહેશે. તારી હુજ્જત એટલી બધી વધારે ઉચ્ચ છે કે બધા જ ખૂણાઓને પૂર્ણ રીતે બયાન કરી શકાય તેમ નથી અને તારી ઈજ્જત અને ઉચ્ચતા એના કરતાં ય વધારે બુલંદ

છે કે તેની પરાકાષ્ટા અને હકીકતની સરહદોને બંધ કરી દેવામાં આવે અને તારી નેઅમતો એનાથી અધિક છે કે એ બધાયની ગણતરી થઈ શકે અને તારા ઉપકારો તો એનાથી વધારે છે કે તેમાંના એક સામાન્ય ઉપકાર પર પણ તારો આભાર માની શકાય. તારી પ્રશંસા અને ગુણગાને મને અશક્ત બનાવી દીધો છે અને રૂકાવટે તારી પ્રશંસા અને ગુણગાનથી મને મૂંગો કરી દીધો છે અને આ સંદર્ભમાં મારી જોરાવરીની હદ એ છે કે મારી નિઃસહાયતાનો સ્વીકાર કરું આ બિનઆકર્ષણને કારણે નથી. પરંતુ અય મારા માઅબૂદ ! તે મારી નિર્બળતા અને કમજોરીના આધારે છે.

સારું, તો હવે હું તારી બરગાહમાં હાજર થવાનો નિશ્ચય કરું છું અને તારી પાસે સારી મદદની ઈચ્છા રાખું છું. તું મોહંમદ (સ.) અને તેમના વંશજો પર રહેમત વરસાવજે અને મારા દિલની ગુપ્ત વાતોને સાંભળ અને મારી દુઆઓનો સ્વીકાર કરવાની પ્રતિષ્ઠા અર્પણ કર અને મારા દિલને નિષ્ફળતા કારણે ખતમ ન કર અને મારા સવાલને ઠુકરાવી દેતો નહીં અને તારી બરગાહમાં પાછા આવવામાં અને વળી પાછા ફરીથી આવવાની બાબતને ઈજ્જત અને સન્માનથી સાંકળી લે એટલા માટે કે તને મારા ઈરાદામાં કોઈ મુશ્કેલી નથી નડતી અને જે વસ્તુ તારી પાસેથી ઈચ્છવામાં આવે છે તે આપવાથી તું વિવશ થતો નથી અને તું દરેક વસ્તુ પર શક્તિમાન છે અને તાકાત અને શક્તિ નથી કોઈની પાસે સિવાય અલ્લાહના સહારાના કે જે ઉચ્ચ મરતબાવાળો અને મહાન છે. ★